

Gospodarstvena priloga.

Priložena od kat. tiskovnega društva 26. šte., „Slov. Gospodarja“.

L. 1888.

28. junija.

Štev. 6.

Pomoč za trtno uš.

Vedno huje širi se trtna uš in zmerom več vinogradov se okužuje in če se ne stori zoper njo več, kakor doslej, bodo okraji, kjer raste sedaj sladko vince, k malu grozna puščava in ljudem bode treba vzeti torbo na rame in iti, Bog zna, kam iskat si kruha. Na nekaterih krajih je namreč zemlja taka, da ni za drugo, kakor za trto ali k večjemu še za kako lesovino, toda koga in kedaj še le more taka živiti?

Mi smo torej hvaležni č. g. dr. L. Gregorčcu, da je v drž. zboru, dne 18. maja opomenil visoko vlado na to bedo, ki preti velicim okrajem naše lepe domačije. Za to pa menimo, da ustrezemo našim bralcem, če jim podamo na tem mestu njegov govor, kakor stoji, seveda tam le nemški, v stenografnem zapisniku drž. zbora. Ta-le je:

Visoka zbornica! Državni proračun poljedelskega ministerstva ima v naslovu 2 troškovni postavki, kateri mi dajeta povod, da stavim v interesu štirskega vinarstva nekatere prošnje do visoke vlade. Ti postavki sta: 7980 gld. za svilarstvo in vinarsko poskuševališče v Gorici in 16.260 gld. za vinarsko in sadjarsko poskuševališče v Klosterneuburgu. Obe poskuševališči sta gotovo potrebni in na svojem mestu.

Čudno je le to, da jedna največjih vinogradnih dežel avstrijskih, naša Štajarska, nima tacega zavoda. Štajarska ima vendar 34.257 hektarov vinogradov v 12 vinogradarskih okoliših in 1546 občinah. Tisoče ljudi ima pri tem svoj zaslužek, milijone goldinarjev je že dalo Štajarsko vinstvo avstrijskim davkarjem. Nikakor ni torej neopravičena terjatev, če želimo, da bi visoka vlada kaj več storila za povzdigo in ohranjenje našega vinstva. Začenjalo se je sicer z vinarskim poskuševališčem na deželni sadjarski in vinarski šoli v Mariboru, toda, žal, ostalo je le pri začetkih.

V septembru 1876. leta zboroval je v Mariboru prvi avstrijski vinarski kongres. Vzprejel je bil naslednji sklep: „Kongres spoznava uspešno delovanje vinarskih poskuševališč in prosi, visoka vlada naj tudi v onih kronovinah, kjer so vinarske šole, osnuje poskuševališča za vinarstvo.“

Vsled tega sklepa dobil je tedanji ravnatelj Mariborske vinarske šole, gospod Göthe od visokega c. kr. poljedelskega ministerstva

nalog, v novembru 1877. leta, da naj stavi pogoje za osnovo poskuševališča. To se je zgodilo in dne 25. februarja 1878 je poljedelsko ministerstvo nakazalo podporo, ravno tako konci maja 1879.

Takoj so se začela ta-le dela: 1. statistične poizvedbe o položaji in pogojih pridelovanja vina na Štajarskem — leta 1881 se je izdala statistika štirskega vinstva. — Žal, ostalo je delo nekončano; 2. zbiranje, opisovanje in razdelovanje prsti štirskih vinogradov; 3. poizvedovanja, kake trte so na Štajarskem in koliko so vredne in poskusi s trtami, katere naj bi se uvele. Posebna pozornost se je obračala na ameriške trte, zlasti one, katerim trtna uš prav nič ne škoduje. Ravnatelj Göthe napravil je poseben vrt za poskuševanja za ameriškiimi trtami.

Kar sem rekel, to dokazuje, da smo bili na najboljšem potu, da dobimo za vinorodno Štajarsko dobro poskuševališče, tako, ki ugaja svojemu namenu. Žal, vsa stvar je obtičala in državna podpora se je ustavila.

Nujno bi prosil visoko vlado, da bi preudarjala, če bi kje sedaj ne bilo potrebno, da se to opuščeno poskuševališče zopet obnovi, in sicer tako, da bi se tam ameriške trte v večjem številu razsadile, da bi prebivalstvo, katero se bavi z vinstvom, dobivalo ameriške trte zastonj ali pa vsaj prav po ceni. To prošnjo usojam si utemeljiti z vedno večjim razširjenjem trtne uši na Štajarskem.

Gospoda moja! V državni proračun za 1884. leto postavilo se je bilo za zatiranje trtne uši, phylloxera vastratrix, 32.936 gld.; za 1885 le še 24.936 gld., za leta 1887 in 1888 pa še samo po 23.500 gld. Iz tega bi kdo sklepal, da se nevarnost od strani trtne uši manjša. To pa nikakor ni res. Nevarnost je vedno večja, trtna uš se vedno bolj širi. Vedno več vinogradov je uničenih, zlasti na Štajarskem.

V avgustu 1880. leta opazili so na Štajarskem prvič trtno uš. Sedaj, čez sedem let ne dajo se že vsi lepi vinogradi med Dravo in Sotlo v skupnem obsegu 4342 hektarov, več rešiti pred trtno ušjo.

Sedaj pride vinogradska Haloška okolica s 2700 hektarov na vrsto; v 16 občinah so že zasledili trtno uš, in vinogradi, v katerih se že nahaja, merijo 716 oral. Torej preti sedaj Ptujskemu vinogradskemu okraju s 983 hektari

v državi z jednako skrbnostjo gojiti, to si bode moja vlada zmiraj prizadevala“.

Konečno nasprotuje nemčevanje stališču, poklicu in nalogi cele avstro-ogerske države. Znano je, kako si naši državni poslaniki sedaj prizadevajo nakloniti si in prijazne storiti Slovane na Balkanskem poluotoku!

Ti nam bodo malo verovali, ako vidijo, kako njihove slovanske narodne brate tukaj v Avstro-Ogerskeji pogosto zmatrajo in ravnajo kakor z brezpravnimi Heloti. (Poslanec dr. Vitezić: Jako res!) Pravijo, da bode vojska s slovansko velevlastjo. Jugoslovani ne želimo te strašne vojske, ker bi ne bila na korist naše državi, ampak Angleškeji. Ko bi pa vendar ova nesreča nas morala dohiteti, izrečem, da je to najslabše pripravljane na ovo vojsko, ako so avstrijsko-ogerski Slovani sedaj po dolgoletnem čakani v svojih nadejeh prevarani, vseskozi razjarjeni in prisiljeni reči: „Dokler bodeta grof Taaffe in g. Tisza gojenje duševnih koristi slovanskih narodov prepuščala takšnim naučnim ministrom in šolskim nadoblastim, kakor dosedaj, imajo avstro-ogerski Slovani malo upanja najti pravico“. Bog pomagaj in poboljšaj zlasti ministra plem. Gautscha! (Dobro, dobro, na desni.)

Slovesnost v spomin 40letnega vladanja Njih Veličanstva cesarja Franca Jožefa I.

(Dalje.)

Čas miru, dal Bog, da ga ne bi nikdo več Avstriji kalil, vporabljali so naš presvitli cesar v to, da so zopet zboljševali domače uredbe, v prve vrsti postavbo. Potovali pa so tudi večkrat po širokeji domovini ter povsod sipali ubožčekom milodare. Tako so potovali l. 1869. v jutrove dežele; v januariju l. 1871. na Tirolsko; l. 1875. prepotovali so Dalmacijo, l. 1883., ko smo obhajali šeststoletnico, odkar pripadajo Stajarska, Kranjska in Koroška k Avstriji, pa ravno te dežele.

Veselje je prišlo v našo domovino. Visoka vladarska hiša je vesela svojih podložnih, a hvaležni in udani podložniki veselje se blagostanja svojih preskrbnih občnih starišev. Njih veličanstev cesarja in cesarice.

Po poroki Njih veličanstev doživeli smo l. 1873., v katerem smo obhajali 25letnico vladanja presvitlega cesarja Franca Jožefa I. Šest let pozneje, l. 1879. 24. aprila, obsluževali smo srebrno poroko Njih veličanstev. Dne 10. maja l. 1881. pa smo slavili poroko Nj. ces. in kr. visokosti cesarjeviča Rudolfa, rojenega dne 21. avgusta 1858. leta v Laksenburgu, z belgijsko princesinjo Štefanijo, rojeno dne 21. maja l. 1864. v kraljevem gradu Lackenu.

To so bili najznamenitejši dnevi za našo domovino v teku 40 let. Vsakokrat smo udani podložniki nestrpljivo čakali pomenljivega dne,

kateri nam je bil vselej velik praznik. Ni bilo kraja, ki ne bi teh dnevov na nekakošen način slavil. Milijoni prebivalcev prosili so iste dneve večnega Boga, da bi našega cesarja in vso Avstrijo obvaroval vseh nezgod ter ju osrečil še za mnoga, mnoga desetletja.

Na ubožce se pri takih priložnostih nikedar ni pozabilo. Prvi in najzdatnejši obdarovatelj bili so vselej presvitli cesar in sploh cesarska hiša. Segali pa so tudi avstrijski državljani, kakor še segajo sedaj radi, globoko v žep po milodare ubogim.

Do sedaj označeval sem vam večji del našega presvitlega cesarja kot zaštitnika in dobrotnika ubogih; preostaja mi pa še vam povedati,

Kaj so storili presvitli cesar za svoje državljane v obče?

Vem, da se še starejši ljudje prav dobro spominjajo, kako je bilo pred letom 1848. — Kmečka posestva bila so s posestnikom vred graščini in graščaku podvržena. Graščak imel pa je navadno v gradu oskrbnika, kateri je bil ob enem tudi sodnik podložnim kmetom. Letem se je včasih zelo huda godila, posebej zatožencu, če ni prišel s polnim košem k razsodbi. O desetini in roboti vam menda niti praviti ne trebam. Pustimo raje te žalostne reči; ne spominjajmo se jih več! Hvaležni pa bodimo tistemu, ki jih je odpravil, namreč našemu presvitlemu cesarju, kateri so nastopivši vladarstvo kot postavodajalec rekli: „Pred postavbo so vsi državljani enaki“. — Ali si siromak ali pa bogatin, nizkega ali visocega stanu: postavi se moraš udati.

Kako pa je bilo nekedaj z vojaščino? — Vsak, kogar so bili v vojake vzeli, moral je služiti neprestano po 14 let. Kakšne težave je moral prenašati, ko je moral po več tednov iz dežele v deželo marširati, pa še ogromno težo nositi. Sedaj je to vse drugače; vojak služi nepretrgano samo tri leta. Kamor so nekedaj po več tednov potovali, tje se sedaj po železnici v par dnevih pripeljajo. Vsa teža, koja mora vojak sedaj nositi, znaša le 21 kilgr.

(Dalje prih.)

Gospodarske stvari.

Trtna uš v Slov. goricah.

Že lansko leto bilo je c. kr. okrajnemu glavarstvu v Mariboru naznanjeno, da se nahajajo v Drankovcu, v občini sv. Jakoba, v nekaterih vinogradih sumljiva znamenja, po katerih je sklepati, da se je zasedla tamo trtna uš. Ker se je pa to lani še le proti zimi naznanilo, ni bilo mogoče istih vinogradov takoj preiskavati, zategadelj se je ta reč še le 19. in 20. junija t. l. dovršila.